

in de Ziele des Menschen was ingedrukt, was een volkomene *Heilgheid* en *Regtheid*, neigende het gemoed des Menschen, om te doen alle 't gene met *Gods eeuwige waarheid* en *wille* overeen komt." En wijl de mensch God en zijn naaste liefhad, »so was 'er geen *Oorlog*, *Vervoolginge*, *Geweldenarie*, *Haat*, *Nijd*, *Moord*, of eenigerhande benadeeling of verwoesting van de *Menschelijke Societet*, en bij gevolg was 'er ook geen *Overigheid*, *Regent* of *Regthank* van noden om tegen sodanige dingen te waken, en de Quaad-doenders te straffen, also er geen quaad nog onordentelykheid was."

Overigens worden in dit geschrift zeer bedenkelijke stellingen ontwikkeld. Zoo wordt geleerd, dat de volken alle souvereiniteit aan zich hebben gehouden; dat de macht der Koningen, die slechts is eene executieve, ontleend wordt aan het volk, welks macht grooter is dan die des Konings (blz. 91). God wil, dat de onderdanen rekenschap van hunne Koningen zullen eischen, en hen straffen als zij kwaad doen (blz. 121). Het koningschap is tegen Gods oogmerk (blz. 16 en 101). Zij is maar eene menschelijke ordinantie. In dien zin verstaat hij het woord in 1 Petr. II: 13: »Zijt dan alle menschelijke ordening onderdanig, om des Heeren wil;...." Toch wordt daar gedoeld op het feit dat het gezag door een mensch geoeffend wordt, of ook dat de inrichting van menschen uitgaat. Niet ook het gezag zelf. Dit ware niet te rijmen met andere plaatsen uit Gods Woord.

Ook door Huber in zijn *Hedendaegse Rechtsgeleertheit* (a^o 1686) wordt gezegd, dl. II, boek I, kap. I, § 19, dat wel de oppermacht over een volk van God is, maar zonder uitsluiting van den wil der volkeren, waarom Petrus de oppermacht of overheid noemt een *menschelijk maaksel*.

²⁶⁾ De schrijver van dit geschrift, dat in 1706 verscheen, schoon aanhanger van de leer der volkssouvereiniteit, wijst toch op dien »staat der onnozelheid of integriteit, die waarlijk was een Hemel op Aarde, *in quo sponte fidem rectumque colebant; Daar in zy vrywillig trouw en opregt handelden*, en alle pligten betragtten, die met de volmaakte natuur overeenkomstig zijn;" enz. (blz. 47) Eerst na den val kwam het tot het vormen van den burgerlijken Staat. (blz. 50 en volg.)

²⁷⁾ T. a. p., lib. I, cap. 2. In § 36 merkt hij op: »*At herilis societas exulasset haud dubie in statu integro. Exulasset enim indigentia, quae apud nos tam ex parte Domini, quam servi societatem istam introduxit, ut de dominiorum distinctione jam nihil dicam.*"

En dan in § 37: »*An et Respublica?* Res patebit, si et hic structuram Reipublicae consideremus. Constat illa ex imperio ad tranquillitatem publicam et onmium rerum sufficientiam directo. Imperium non admittere statum integrum jam ostendimus. Nec Rep. opus fuisset ad obtinendam tranquillitatem, cum nullus ibi fuisset metus; nec ad sufficientiam, cum nulla fuisset indigentia.

§ 38: »*Qui autem asserunt Rempubliam statûs integri, fero uno ore fatentur, se non intelligere societatem cum imperio propriè dicto. Unde quidam distingvunt inter imperium directivum et coactivum. At*